

Asambleja Klimatike e qytetit të Shkupit

Sesioni 2: ENERGJIA

Sesioni i dytë i Asamblesë Klimatike të Shkupit u mbajt më 02 Mars 2024, me fokus në një nga temat më të rëndësishme lidhur me ndotjen e ajrit - Energjia.

Ekipi i Institutit Zip arriti në orën nëntë dhe filloi përgatitjet në sallën e konferencës. Pak më vonë, pjesëmarrësit filluan të arrijnë. Secili u përshëndet para derës së sallës me një përshëndetje të ngrohtë nga anëtarët e ekipit organizativ, pjesëmarrësit vazhduan me regjistrimin në listën e prezencës më pas zgjodhën rastësisht një numër që korrespondon me një tavolinë të caktuar që të sigurohet një radhitje e rastësishme. Të pranishëm ishin më shumë se 50 pjesëmarrës të paisur me materialet nga sesioni i parë.

Gjatë sesionit, gjashtë ekspertë, të përzgjedhur me kujdes si përfaqësues nga sektorë të ndryshëm, prezantuan njohuritë, përvojat dhe idetë e tyre për këtë temë.

Eksperti i parë që filloi prezantimin ishte profesori Dragan Minovski, si ekspert i energjisë elektrike dhe burimeve të ripërtëritshme të energjisë. Prof. Dragani fillimisht prezantoi gjetjet e raportit të Delphi Group dhe vazhdoi me disa pika diskutimi si: Tranzicioni i energjisë; Fotovoltaikët si një mundësi për qytetarët me përfitime dhe anët negative; Përdorimi i energjisë në industri; Ndikimi i çdo rritje të çmimit të energjisë elektrike në përdorimin e burimeve të rinovueshme të energjisë në familje; Masat kryesore ekzistuese për përdorimin e burimeve të rinovueshme në familje; Sinergjitë ndërmjet burimeve të rinovueshme të energjisë dhe efikasitetit të energjisë në familje; Dhe përfundoi duke ndarë vëzhgime krahasuese përmes shembujve të masave nga vendet fqinje.

Edhe pse prezantimi i ekspertit zgjati më shumë se sa pritej, pjesëmarrësit ishin të kënaqur me informacionin e marrë, duke pasur parasysh pyetjet shtesë, të cilat ata i bënë gjatë gjenerimit të pyetjeve.

Pas prezantimit, eksperti i dytë vazhdoi, aktivistja dhe kryetarja e Platformës Maqedonase kundër Varfërisë, Biljana Dukovska, si eksperte për varfërinë energjetike. Biljana, me përvojë të dukshme dhe qasje popullore, qartë theksoi sfidat me të cilat ballafaqohet numri më i madh i shtëpive në vendin tonë. Në prezantimin e saj, ajo përfshiu pikat për energjinë e rinovueshme për qytetarët dhe varfërinë energetike; qasja në burimet rinovueshme të energjisë në shtëpi / duke përfshirë komunitetet e rrezikuara; masat e shkurtër kohore kundër masave të gjata kohore të nevojshme për të siguruar zvogëlimin e varfërisë energjetike dhe rritjen e energjisë së rinovueshme; dhe Koncepti i një tranzicioni të drejtë, ku ajo ndau shembuj nga praktikatat më të mira të vendeve të tjera.

Si eksperte e tretë, kohë për prezantim mori Zonja Liljana Dinev, specialiste me përvojë në mjedisin, çështje mjedisore dhe koordinatorë e projekteve në Institutin për Qeverisje të Mirë dhe Politika në Mjedis dhe Ndryshime Klimatike. Liliana ndau gjetjet dhe konkluzionet e projektit “Oxhaqe për soba dhe ajër të pastër në Shkup” për efikasitetin e energjisë dhe burimet e ripërtëritshme të energjisë në komuna; Përdorimi i druve të zjarrit si konflikt midis qëllimeve mjedisore dhe sociale; Një tranzicion i pastër në kuadrin e ngrohjes individuale, me mungesën e infrastrukturës për ngrohje qendrore.

Përmes një fjalimi të mbresëlënë, eko-aktivistja Elmedina Abdulahu përfundoi pjesën e parë të prezantimit ekspert. Elmedina ndau arritjet e eko-aktivistëve, mjetet dhe praktikatat që janë thelbësore për të arritur ndryshime sociale, mundësinë e krijimit të një komuniteti të qytetarëve të interesuar për pjesëmarrje aktive në tranzicionin energjetik (forume, komunitete energjetike, etj.) dhe si të mobilizohen palët e interesuara për qëllime të përfitimit publik.

Pas përfundimit të pjesës së parë të prezantimeve të ekspertëve, pjesëmarrësit kishin për detyrë të diskutonin në grupet e tyre dhe të bënin pyetje për t'u bërë ekspertëve.

Fasilituesit, ishin të pranishëm vazhdimisht për të ndihmuar pjesëmarrësit në kuptimin e detyrave. Moderatorja e nisi seancën pyetje-përgjigje duke lexuar pyetjet e parashtruara nga grupet e pjesëmarrësve dhe ekspertët u përpoqën t'i përgjigjen çdo pyetjeje të parashtruar.

- Sesioni vazhdoi pas një pauze të shkurtër për kafe

Pjesa e dytë e sesionit filloi me prezentimin e z. Ljubomir Pejovski si përfaqësues nga Makstil SHA Shkup, i cili haptas ndau informacione për punën e kompanisë. Ai prezantoi respektimin e standardeve mjedisore dhe mënyrën e zbatimit të masave për parandalimin e ndotjes së ajrit; Si po angazhohet aktualisht Makstil me komunitetin lokal për të adresuar ndotjen e ajrit dhe a ka mekanizma përmes të cilëve qytetarët mund të kontribuojnë në praktikat industriale që ndikojnë në cilësinë e ajrit.

Prezentimet e sesionit të dytë përfunduan me Komisioneren Andriana Nelkova - Chuchuk si anëtare e kryesisë së Shoqatës Rajonale të Rregullatorëve të Energjisë. Andriana ndau

informacione të rëndësishme për ligjet dhe detyrimet aktuale për ngrohjen, planet për zgjerim, sfidat me shkyçjen dhe tarifimin e ngrohjes; Gjendja aktuale e ngrohjes në Shkup në aspektin e pronësisë, operatorit dhe mbulimit gjeografik, si dhe planet aktuale të zgjerimit; Rregulloret shtetërore dhe ligjore për shkyçjen dhe rikyçjen e ngrohjes qendrore, si dhe faturimin, rregullimin dhe disponueshmërinë e ngrohjes qendrore.

Përsëri, fasilituesit u kërkuan pjesëmarrësve të diskutojnë në grupet e tyre pyetjet që do të donin t'u bënin ekspertëve. Secili grup shkroi pyetje që u grupuan në përputhje me ekspertët për të cilët synoheshin. Pas gjenerimit të pyetjeve, moderatorja filloi të drejtonte seancën e pyetjeve dhe përgjigjeve dhe prezantuesit e ftuar u përpoqën t'u përgjigjen të gjitha pyetjeve të bëra nga pjesëmarrësit.

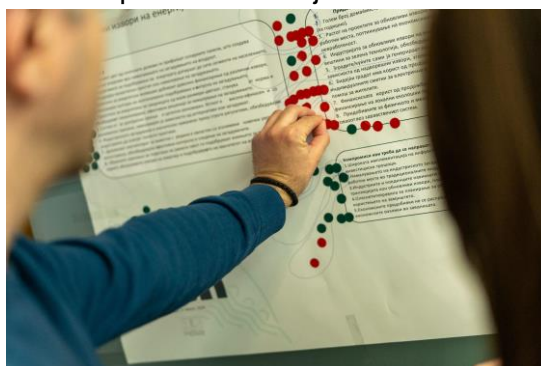
Pas një pushimi të shkurtër, të gjitha grupeve të pjesëmarrësve iu dhanë tre skenarë për shqyrtim dhe diskutim të ndërsjellë. Pjesëmarrësit kishin për detyrë të shkruanin komente për skenarët dhe të diskutonin se cili skenar do të ishte ideal për qytetin e Shkupit.

Secili skenar përmbante tre pjesë: përshkrimin e situatës, përfitimet dhe kompensimet.

Pas shqyrtimit të të gjithë skenarëve dhe diskutimit në grup, pjesëmarrësit prezantuan idet dhe krahasimet e tyre, ndërsa fasilituesit mblodhën komente nga secili grup.

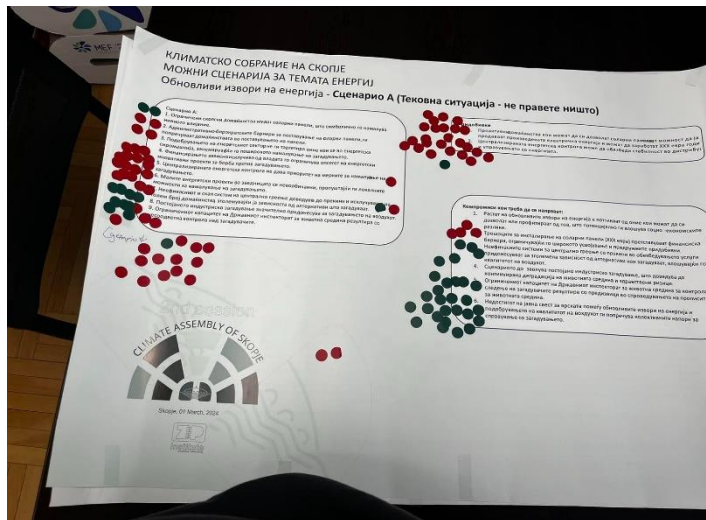
Si detyrë e fundit, secili nga pjesëmarrësit vlerësoi individualisht skenarët me pesë shenja jeshile dhe të kuqe. Shenjat e gjelbra ishin të destinuara për zgjedhjen e pjesëve të skenarëve që pjesëmarrësit besojnë se do të kontribuojnë dhe do të jenë të mira për qytetin e Shkupit, ndërsa me shenjat e kuqe pjesëmarrësit kanë treguar se cilat pjesë të skenarëve, përfitimet dhe kompromiset do të jenë të dëmshme për qyteti i Shkupit.

Të gjithë pjesëmarrësit shënuan mendimet e tyre dhe me këtë përfundoi seanca e dytë e Asamblesë për Klimën.

Ekipi organizator mblodhi skenarët dhe komentet e shënuara nga pjesëmarrësit për të përmbledhur rezultatet dhe për të krijuar një skenar ideal, me përfitimet dhe kompromiset më të mira.

Skenari A (Situata aktuale - mos bëni asgjë)

1. Në disa shtëpi në Shkup janë instaluar panele diellore, duke simbolizuar një reduktim simbolik të ndikimit të tyre.

2. Barrierat administrative dhe birokratike për instalimin e paneleve diellore pengojnë shtëpitë në instalimin e tyre.

3. Përparimet në sektorin energjetik nuk janë të orientuara drejt atyre në varfëri energetike, duke neglizhuar zvogëlimin më të gjerë të ndotjes.

4. Financimi varet ekskluzivisht nga qeveria, e cila kufizon gamën e

projekteve inovative në fushën e energjisë për luftën kundër ndotjes.

5. Kontrolli i qendruar i energjisë nuk i jep prioritet masave për zvogëlimin e ndotjes.

6. Projektet e vogla energjetike në komunitet janë të rralla, duke kaluar përtej mundësisë lokale për zvogëlimin e ndotjes.

7. Sistemi i ngrohjes qendrore i paefektshëm dhe i shtrenjtë çon në ndërprerje dhe fikje të shumë shtëpive, rritur kështu varësinë nga alternativat që ndotin.

8. Ndikimi i vazhdueshëm industrial kontribuon në mënyrë të konsiderueshme në ndotjen e ajrit.

9. Kapaciteti i kufizuar i Inspektoratit Shtetëror për Mjedisin rezulton në mungesë të kontrollit të përshtatshëm të ndotësve.

Përfitimet:

Shtëpitë proaktive që mund të lejojnë veten të instalojnë panele diellore nuk kanë mundësinë të shesin energjinë elektrike të prodhuar dhe mund të fitojnë XXX euro në vit.

Kontrolli i qendruar i energjisë mund të sigurojë stabilitet në distribucion dhe menaxhim të energjisë.

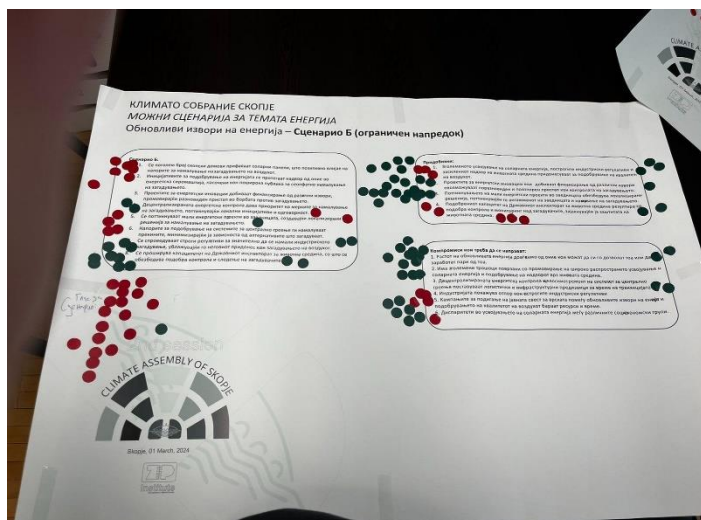
Kompromiset që duhet të bëhen:

1. Rritja e burimeve rinovueshme të energjisë është nxitur nga ata që mund t'i lejojnë ose të përfitojnë nga kjo, çka potencialisht përkeqëson dallimet socio-ekonomike.

2. Kostot për instalimin e paneleve diellore (XXX euro) paraqesin një barrierë financiare, kufizuar kështu shtrirjen e gjerë dhe përfitimet e shoqëruara.

3. Sistemet e paefikshme të ngrohjes qendrore me ndërprerje në furnizim kontribuojnë në një varësi të rritur nga alternativat që ndotin, duke përkeqësuar kualitetin e ajrit.
4. Skenari lejon ndotjen industriale të vazhdueshme, çka çon në degradimin e vazhdueshëm të mjedisit dhe rreziqet për shëndetin.
5. Kapaciteti i kufizuar i Inspektoratit Shtetëror për Mjedisin për kontroll dhe monitorim të ndotësve rezulton në sfida në zbatimin e rregullave për mjedisin.
6. Mungesa e ndërgjegjësimit të opinionit për lidhjen midis burimeve rinovueshme të energjisë dhe përmirësimit të cilësisë së ajrit pengon përpjekjet kolektive për të luftuar ndotjen.

Skenario B (përparim i kufizuar)

Skenari B:

1. Një numër gjithnjë e më i madh i shtëpive në Shkup po pranojnë panelet diellore, çka ndikon pozitivisht në përpjekjet për zvogëlimin e ndotjes së ajrit.
2. Iniciativat për përmirësimin e energjisë zgjerohen përtej atyre në varfëri energjetike, duke u orientuar drejt një publiku më të gjerë për një zvogëlim të përgjithshëm.
3. Projektet për inovacione në fushën e energjisë marrin financim nga burime të ndryshme, duke promovuar qasje të

ndryshme në luftën kundër ndotjes.

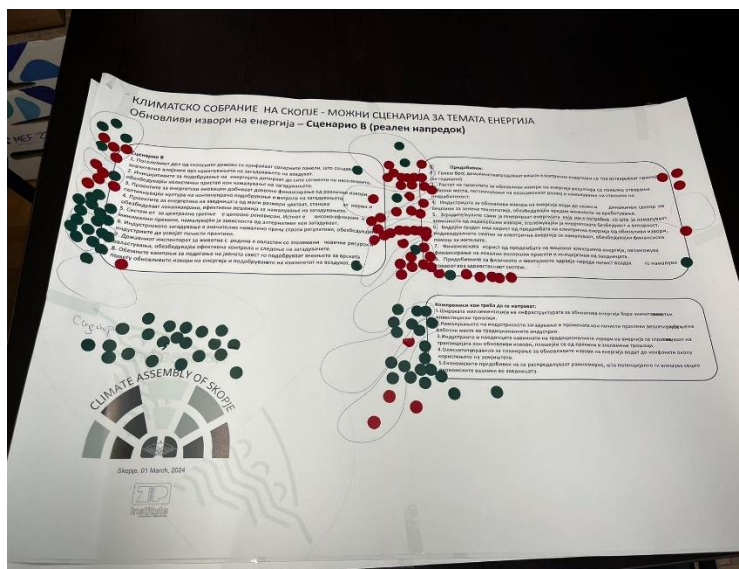
4. Kontrolli i decentralizuar i energjisë jep prioritet masave për zvogëlimin e ndotjes, duke nxitur iniciativa dhe përgjegjësi lokale.
5. Inkurajohen projektet e vogla energjetike në komunitet, duke krijuar zgjidhje të lokalizuara për zvogëlimin e ndotjes.
6. Përpjekjet për përmirësimin e sistemeve të ngrohjes qendrore reduktojnë ndërprerjet, duke minimizuar varësinë nga alternativat që ndotin.
7. Zbatohen rregulla të rrepta për të reduktuar ndotjen industriale, duke zbutur kontributin e saj në ndotjen e ajrit.
8. Kapaciteti i Inspektoratit Shtetëror për Mjedisin zgjerohet, duke siguruar një kontroll dhe monitorim më të mirë të ndotësve.

Përfitimet:

1. Adoptimi i zgjeruar i energjisë diellore, rregullativat më të ashpra industriale dhe mbikqyrja e përforcuar e mjedisit kontribuojnë në përmirësimin e cilësisë së ajrit.
2. Projektet për inovacione në fushën e energjisë që marrin financim nga burime të ndryshme e bëjnë të mundur një qasje më të ndryshueshme dhe më rezistente ndaj kontrollit të ndotjes.
3. Incentivimi i projekteve të vogla energjetike në komunitet siguron zgjidhje lokalizuese, duke stimuluar angazhimin komunitar dhe zgjidhjen e problemeve të ndotjes.
4. Kapaciteti i përmirësuar i Inspektoratit Shtetëror për Mjedisin rezulton në një kontroll dhe monitorim më të mirë të ndotësve, përforcimin e mbrojtjes së mjedisit

Kompromiset që duhet të bëhen:

1. Rritja e energjisë së rinovueshme vjen vetëm nga ata që mund të lejojnë ose të përfitojnë financiarisht nga kjo.
2. Ka shpenzime të rritura lidhur me promovimin e një përdorimi më të gjerë të energjisë diellore dhe përmirësimin e mbikqyrjes së mjedisit.
3. Kontrolli i decentralizuar i energjisë dhe rregullimi i plotë i sistemit të ngrohjes qendrore sjellin sfida logjistike dhe infrastrukturore gjatë tranzicionit.
4. Industritë shfaqin rezistencë ndaj rregullimeve strikte industriale.
5. Fushatat për ngritjen e ndërgjegjësimit publik për lidhjen midis burimeve të rinovueshme dhe përmirësimit të cilësisë së ajrit kërkojnë burime dhe kohë.
6. Disparitetet në pranimin e energjisë diellore midis grupeve socio-ekonomike të ndryshme.

Skenair V (progresi real)

Skenario V

1. Shumica e madhe e shtëpive në Shkup po pranojnë panelet diellore, çka krijon një ndikim të rëndësishëm në zvogëlimin e ndotjes së ajrit.
2. Nismat për përmirësimin e energjisë arrijnë të gjitha segmentet e popullsisë, duke siguruar një qasje holistike për zvogëlimin e ndotjes.

3. Projektet për inovacione në fushën e energjisë marrin financim të mjaftueshëm nga burime të ndryshme, duke nxitur një kulturë të përhershme të përmirësimit dhe kontrollit të ndotjes.
4. Projektet e energjisë së komunitetit të vogël zhvillohen, bëhen normë dhe sigurojnë zgjidhje lokalizuese dhe efektive për zvogëlimin e ndotjes.
5. Sistemi i ngrohjes qendrore është plotësisht i rinovuar. Ai është i lartësisë së lartë dhe me shumë pak ndërprerje, duke zvogëluar varësinë nga alternativat që ndotin.
6. Ndotja industriale është reduktuar ndjeshëm përmes rregullimeve të rrepta, duke siguruar që industrinë të adoptojnë praktika më të pastër.
7. Inspektorati Shtetëror për Mjedisin është i pajisur me burime njerëzore dhe autoritet të zgjeruar, siguruar një kontroll dhe monitorim efektiv të ndotësve.
8. Fushatat e mëdha për rritjen e ndërgjegjësimit publik përmirësojnë njohuritë për lidhjen midis burimeve të rinovueshme të energjisë dhe përmirësimit të cilësisë së ajrit.

Përfitimet:

2. Numri i madh i shtëpive shkupiane shesin energjinë elektrike e tepërt dhe me këtë arrijnë të fitojnë të ardhura (xx euro çdo vit).
3. Rritja e projekteve për burime të rinovueshme të energjisë rezulton në hapjen lokale të vendeve të punës, nxitja e zhvillimit ekonomik dhe zvogëlimin e normave të papunësisë.
4. Industria e burimeve të rinovueshme të energjisë sjell një sektor të fortë dhe dinamik të aftësive në teknologjinë e gjelbër, duke siguruar mundësi të vlefshme për punësim.
5. Ndërtesat/kasetat gjenerojnë energjinë vetë kur u nevojitet, duke zvogëluar varësinë nga burimet e jashtme, duke rritur sigurinë dhe rezistencën e energjisë.
6. Meqënëse qyteti përfiton nga shitja e energjisë elektrike nga burime të rinovueshme, faturat individuale për energji elektrike zvogëlohen, duke siguruar përfitime financiare.
7. Përfitimi financiar nga shitja e energjisë elektrike e tepërt mundëson financim të projekteve ekologjike lokale dhe inicativave komunitare.
8. Përfitimet për shëndetin fizik dhe mendor për shkak të ajrit të pastër zvogëlojnë barrën ndaj sistemit shëndetësor.

Kompromiset që duhet të bëhen:

1. Implementimi i gjerë i infrastrukturës për energjinë e rinovueshme kërkon investime të konsiderueshme.
2. Zvogëlimi i ndotjes industriale dhe kalimi drejt praktikave më të pastër rezulton në zvogëlimin e vendeve të punës në industrinë tradicionale.

3. Industritë dhe individët e përdorur me burimet tradicionale të energjisë rezistojnë ndaj tranzicionit drejt burimeve të rinovueshme, duke u frikësuar nga ndërprerjet dhe kostot e rritura.
4. Rregullat e lehta për planifikimin e burimeve të rinovueshme të energjisë shkaktojnë konflikte në lidhje me përdorimin e tokës.
5. Përfitimet ekonomike nuk janë të ndara në mënyrë të barabartë, çka potencialisht rrit dallimet socio-ekonomike në komunitet.